

Nr 33

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 4 § vattenlagen; given Stockholms slott den 10 januari 1958.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 4 § vattenlagen.

GUSTAF ADOLF

Ingvar Lindell

Propositionens huvudsakliga innehåll

Med den i propositionen föreslagna lagändringen avses att bereda möjlighet att vid behov öka antalet vattenrättsnämndemän.

Förslag
till
L a g
om ändrad lydelse av 11 kap. 4 § vattenlagen

Härigenom förordnas, att 11 kap. 4 § vattenlagen den 28 juni 1918 (nr 523)¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

11 kap.

4 §.

Vattenrättsnämndemän utses — — — — vattenrättsdomaren underrättelse.

Erfordras för tingslag eller för stad flera vattenrättsnämndemän än i första stycket angivits, bestämmer Konungen deras antal.

Har vattenrättsnämndeman — — — — äga rum.

Vad i rättegångsbalken — — — — som vattenrättsnämndeman.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse se 1954:237.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 december 1957.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Lindell, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och jordbruksdepartementen fråga om *ökning av antalet vattenrättsnämndemän* samt anför därvid följande.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade dåvarande chefen för justitiedepartementet den 8 mars 1956 lagmannen Nils Viklund att såsom sakkunnig inom justitiedepartementet verkställa utredning angående vattendomstolarnas organisation och därmed sammanhängande frågor. I direktiven för utredningen uttalades, att särskilt förslag till förstärkning av vattendomstolsorganisationen i Norrland borde av utredningen framläggas snarast möjligt samt att även eljest särskilda förslag berörande skilda delar av uppdraget borde framläggas i den mån det befundes lämpligt.

Sedan 1957 års riksdag i huvudsaklig överensstämmelse med ett av utredningsmannen i juni 1956 framlagt förslag beviljat medel till nya tjänster för bl. a. vattenrättsdomare och vattenrättsingenjörer vid Norrbygdens och Mellanbygdens vattendomstolar, har utredningsmannen upptagit frågan om ökning av vattenrättsnämndemännens antal samt, efter verkställd utredning, överlämnat en den 20 juni 1957 dagtecknad promemoria (stencilerad) med förslag i ämnet. Vid promemorian fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 4 § vattenlagen torde få fogas såsom bilaga till protokollet (*Bilaga B*).

Över promemorian har efter remiss yttranden avgivits av vattenöverdomstolen, kammarkollegiet, vattenfallsstyrelsen, länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Jämtlands, Värmlands och Kopparbergs län samt svenska vattenkraftföreningen. Vattenöverdomstolen har vid sitt yttrande fogat utlåtanden av Norrbygdens, Mellanbygdens, Österbygdens och Västerbygdens vattendomstolar.

Jag anholder att nu få upptaga detta ärende till behandling.

Gällande rätt

Bestämmelser om vattendomstol finns i 11 kap. vattenlagen.

Enligt 2 § består vattendomstol i sin reguljära sammansättning av en vattenrättsdomare såsom ordförande samt såsom övriga ledamöter två vatten-

rättsingenjörer och två vattenrättsnämndemän. Beträffande vattenrättsnämndemännen föreskrives i samma paragraf, att de bör vara allmänt betrodda, om sin ords förhållanden kunniga män och ej får ha uppnått 65 års ålder. Om valbarhet till vattenrättsnämndeman skall i övrigt vad om nämndeman vid häradsrätt är stadgat äga motsvarande tillämpning. Den som uppnått 65 års ålder får utan hinder därav tjänstgöra i mål, varmed han förut såsom vattenrättsnämndeman tagit befattning.

Enligt 4 § första stycket utses vattenrättsnämndemän för sex år, två för varje tingslag, som ensamt utgör en domsaga, samt en för varje annat tingslag. En i samma stycke intagen föreskrift om sättet för utseende av vattenrättsnämndeman innebär i sak, att på landet och i stad som lyder under landsrätt val skall verkställas genom valmän, som på föranstaltande av domhavanden utses av kommunalfullmäktige. I stad, som ej lyder under landsrätt, skall för tid som nyss sagts av stadsfullmäktige väljas en vattenrättsnämndeman. Om valets utgång skall enligt sista punkten i första stycket på landet domhavanden och i stad stadsfullmäktiges ordförande så snart ske kan meddela vattenrättsdomaren underrättelse. Om vattenrättsnämndeman upphört att vara valbar eller hos vattenrättsdomaren lagligen av sagt sig uppdraget, skall enligt 4 § andra stycket nytt val äga rum. Enligt tredje stycket i 4 § äger rättegångsbalkens bestämmelser om skyldighet att åtaga sig uppdrag som nämndeman och att kvarstå i uppdraget så ock att efter avgång fortfarande tjänstgöra motsvarande tillämpning beträffande uppdrag som vattenrättsnämndeman.

Av vattenrättsnämndemännen skall enligt 5 § i vattendomstolen tjänstgöra de två, som av vattenrättsdomaren för varje mål kallas därtill. Till tjänstgöring bör kallas nämndemän från det län, som berörs av det mål varom är fråga. Om målet avser företag som berör mer än ett län, ankommer det på vattenrättsdomaren att avgöra, om vattenrättsnämndemännen skall tagas från olika län eller från ett av dem. Hålles vattendomstolens sammanträde vid syn på stället, bör företrädesvis de närmast boende nämndemännen kallas att tjänstgöra.

Om vattenrättsnämndeman av jäv eller annat förfall är hindrad att delta i visst måls handläggning eller i visst vattendomstolens sammanträde, skall vattenrättsdomaren enligt 6 § kalla annan vattenrättsnämndeman eller, där tillkallande av sådan skulle medföra avsevärd tidsutdräkt, annan ojävig, till befattning som vattenrättsnämndeman valbar man att i stället tjänstgöra i domstolen.

Utredningsmannens förslag

Utredningsmannen erinrar i sin promemoria om att under senare år vattendomstolarna vid flera tillfällen förstärkts. Senast har detta skett genom att 1957 års riksdag beviljat medel till nya tjänster för bl. a. vattenrättsdomare och vattenrättsingenjörer vid Norrbygdens och Mellanbygdens vattendomstolar. För utredningsmannen har emellertid anmälts, att antalet vattenrättsnämndemän i vissa delar av Norrland redan enligt den äldre ordningen visat sig knappt och att denna knapphet kunde väntas öka, sedan

de beslutade tjänsterna blivit besatta. Utredningsmannen har därför ansett sig böra upptaga frågan om ökning av vattenrättsnämndemännens antal.

För egen del vill utredningsmannen fastslå, att behovet av ökat antal vattenrättsnämndemän framstår såsom fullt naturligt på grund av den intensifiering av arbetet vid vattendomstolarna som ägt rum under det senaste decenniet. De nuvarande bestämmelserna tillkom sålunda till sitt huvudsakliga innehåll vid en tid, då man räknade med fem vattenrättsdomare för hela landet, under det att motsvarande antal fr. o. m. den 1 juli 1957 uppgår till sexton. Utredningsmannen erinrar om att processlagberedningen i förslaget till rättegångsbalk (II s. 80) anförde rörande nämndemännens antal vid allmän underrätt, att det å ena sidan har gjorts gällande, att antalet bör vara så stort, att tjänstgöringen för varje nämndeman icke bleve alltför betungande, samt att det å andra sidan har hävdats, att en höjning av antalet lätt ledde till försvagande av nämndemännens ställning, i det att nämndemansuppsatzen förlorade i anseende och den enskilde nämndemannen komme att sakna den insikt och erfarenhet i domarvärv, som endast vinnes genom en mera trägen tjänstgöring. För processlagberedningen var det tydligt, att båda dessa synpunkter förtjänade beaktande. Utredningsmannen framhåller att vad processlagberedningen sålunda uttalade naturligtvis gäller även beträffande vattenrättsnämndemännen. För dessas del tillkommer emellertid, enligt vad utredningsmannen anför, även andra omständigheter. Med hänsyn till arbetsformerna vid vattendomstolarna kan det sålunda inträffa att behandlingen av ett mål blir fördröjd om de nämndemän, som bör komma i fråga till tjänstgöring i målet, är betungade med tjänstgöring i andra mål. Det är sålunda ett oeftergivligt krav, att vattenrättsnämndemännens antal icke är så ringa, att vattenmålens handläggning därigenom försenas eller vattendomstolens arbete på grund därav onödigtvis tynges. Antalet vattenrättsnämndemän bör icke heller vara så lågt, att till tjänstgöring måste kallas vattenrättsnämndemän, som är avlägset boende från platsen för den anläggning eller det företag, varom i målet är fråga, och som till följd därav icke äger den ortskännedom, som är önskvärd särskilt vid behandling av ersättningsfrågor. Även ur ekonomiska synpunkter är det ett önskemål, att tillgång finnes till vattenrättsnämndemän med bostadsort nära sammanträdesplatsen. Härigenom kan nämligen statsverkets utgifter för rese- och traktementsersättningar till vattenrättsnämndemännen nedbringas.

För att få en uppfattning om i vilken utsträckning vattenrättsnämndemännen tagits i anspråk vid vattendomstolarna under senare år har utredningsmannen från samtliga vattendomstolar i riket inhämtat uppgifter om det antal dagar, varunder vattenrättsnämndemännen tjänstgjort under år 1955 och första halvåret 1956. I en vid promemorian fogad tabell har utredningsmannen redovisat det genomsnittliga antalet tjänstgöringsdagar per vattenrättsnämndeman och län under uppgiftsperioden. Vid beräkningen härav har utredningsmannen utgått från det antal nämndemän som enligt bestämmelserna i 11 kap. 4 § vattenlagen skall finnas i varje tingslag. Eftersom antalet faktiskt tjänstgörande vattenrättsnämndemän varit icke obetydligt större, beroende på att vissa f. d. nämndemän efter sin avgång ansetts

lämpligen böra fortsätta tjänstgöringen i större mål, varmed de tidigare tagit befattning, är emellertid det i tabellen redovisade antalet tjänstgöringsdagar i vissa fall för stort. Av tabellen framgår att antalet tjänstgöringsdagar i vissa norrländska län under uppgiftsperioden var högre än i något av de andra länen. Det genomsnittliga antalet tjänstgöringsdagar var sålunda under år 1955 för ettvarvt av Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län 25,0, 23,9, 12,8 respektive 6,5 och för vart och ett av övriga län högst 5,0 samt under första halvåret 1956 för ettvarvt av nämnda fyra län 15,1, 14,8, 6,4 respektive 2,9 och för vart och ett av övriga län högst 2,1. Medeltalet tjänstgöringsdagar för hela riket var under år 1955 4,6 och under första halvåret 1956 2,2.

Härjämte har utredningsmannen hos vattenrättsdomarna förhört sig om det inom de olika vattendomstolarnas verksamhetsområden föreliggande behovet av ökat antal vattenrättsnämndemän. Därvid har utredningsmannen inhämtat i huvudsak följande. *Norrbygdens vattendomstol*: Inom Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län bör antalet vattenrättsnämndemän ökas till fyra för varje tingslag, som ensamt utgör en domsaga, samt två för varje annat tingslag. *Mellanbygdens vattendomstol*: Behovet av en ökning utav vattenrättsnämndemännens antal är icke så framträdande vid denna domstol som det stigande antalet tjänstgöringsdagar kan synas ge vid handen. Det övervägande antalet tjänstgöringsdagar faller på ett relativt litet antal mål, vilket gör att det icke är möjligt att jämnt fördela tjänstgöringen i domstolen på samtliga vattenrättsnämndemän. Tendensen under senare år att koncentrera domstolens arbete till ett fåtal mål av vart för sig mycket stor omfattning torde fortsätta. En ökning av vattenrättsnämndemännens antal i takt med förstärkningen av övrig domspersonal är därför icke påkallad för Mellanbygdens vattendomstols del. Det sagda bör emellertid icke tolkas så som om behov av ytterligare nämndemän ej alls föreligger vid domstolen. En viss förstärkning synes vara motiverad, men denna bör icke komma till stånd genom att direkt i vattenlagen generellt anges ett ökat antal vattenrättsnämndemän för varje domsaga eller tingslag. Såvitt för närvarande kan bedömas kommer nämligen — åtminstone under de närmaste åren framåt — behov av ytterligare vattenrättsnämndemän att förefinnas endast i de domsagor, där någon av de nuvarande aktiva nämndemännen är så starkt engagerade i större vattenmål, att han icke lämpligen bör anlitas för nya mål utan samband med de pågående. Sådana domsagor är inom domsområdet endast Medelpads västra samt Ångermanlands mellersta och norra domsagor. För envar av nämnda tre domsagor, i vilka vardera för närvarande är utsedda två vattenrättsnämndemän, bör antalet bestämmas till tre. *Österbygdens vattendomstol*: Vid denna domstol kan behov av ökat antal vattenrättsnämndemän anses föreligga för Härjedalens och Ovansiljans domsagor. Med hänsyn till den återhållsamhet, som torde böra iakttagas beträffande antalet vattenrättsnämndemän, kan en ökning för vardera domsagan från två till tre anses vara tillräcklig. Vid *Söderbygdens vattendomstol* har något behov av ökat antal vattenrättsnämndemän

ej gjort sig gällande. Detta är ganska naturligt, eftersom antalet domsagor och städer utanför landsrätt är — i förhållande till ytvidden — avsevärt större i de län, som helt eller delvis faller inom domsområdet, än i övriga delar av riket. *Västerbygdens vattendomstol*: För denna vattendomstols del är någon ökning av vattenrättsnämndemännens antal icke aktuell, bortsett möjligen från Värmlands län, där en ökning med några nämndemän kan anses bli till fördel. En sådan ökning skulle komma till stånd om det föreskrevs, att vattenrättsnämndemän skulle utses, två för varje tingslag samt en för stad, som ej lyder under landsrätt.

De sålunda lämnade meddelandena ger enligt utredningsmannen vid handen, att en ökning av antalet vattenrättsnämndemän är påkallad i Väster-norrlands, Jämtlands och Västerbottens län. Bland annat på grund av förestående utbyggnad av vattenkraften i Lule älv med därav betingad ökning av vattenmålens antal och omfattning i Norrbottens län kommer med viss-het ett större antal nämndemän än det nuvarande att visa sig erforderligt jämväl i detta län. I övriga delar av landet torde flera vattenrättsnämnde-män än som för närvarande finnes icke erfordras med undantag möjligen för Värmlands och Kopparbergs län, där en mindre ökning av nämndemans-antalet synes vara önskvärd.

Utredningsmannen erinrar om att en ökning av antalet vattenrättsnämndemän förutsätter att ändring sker i 11 kap. 4 § vattenlagen. För frågans lösning har utredningsmannen uppställt tre olika alternativ. Enligt det första alternativet anges — liksom enligt gällande rätt — antalet vatten-rättsnämndemän för varje domsaga eller tingslag direkt i vattenlagen. Innehållet i lagrummet i dess nya lydelse måste vid detta alternativ bero av huru många vattenrättsnämndemän som numera bedömes vara erforderliga på olika håll. Enligt det andra alternativet skulle till Konungen överlämnas att bestämma det antal vattenrättsnämndemän, som skall finnas för varje tingslag eller domsaga samt stad. Bestämmelser av liknande innehåll har i 1 kap. 12 § rättegångsbalken meddelats beträffande nämndemän i stad med rådhusrätt. Det tredje alternativet slutligen ansluter sig till den i 1 kap. 5 § rättegångsbalken meddelade bestämmelsen om antalet nämnde-män i häradsrätt och innebär att antalet vattenrättsnämndemän för varje tingslag eller domsaga samt stad direkt angives i vattenlagen, varjämte i samma lag föreskrives, att Konungen, om flera nämndemän erfordras, be-stämmer deras antal.

Utredningsmannen har efter samråd med vattenrättsdomarna stannat för att förorda en ordning enligt det tredje alternativet, innebärande att anta-let vattenrättsnämndemän för varje tingslag och stad, som ej lyder under landsrätt, direkt angives i 11 kap. 4 § vattenlagen samt att i samma para-graf intages en föreskrift om att Konungen, därest flera vattenrättsnämnde-män erfordras, bestämmer deras antal. Utredningsmannen framhåller att härvid väl förutsättes en särskild författning vid sidan om vattenlagen, men att å andra sidan genom den föreslagna ordningen vinnes dels att en huvudregel om vattenrättsnämndemännens antal återfinnes i själva vatten-

lagen utan att lagtexten behöver tyngas med olika föreskrifter för skilda delar av landet, dels att de ändringar i bestämmelserna om nämndemännens antal, som framdeles kan visa sig erforderliga, kan genomföras snabbt och smidigt.

Beträffande det antal vattenrättsnämndemän som bör angivas i vattenlagen torde, enligt utredningsmannen, nuvarande bestämmelser om nämndemansantalet i 11 kap. 4 § första stycket vattenlagen böra behållas oförändrade.

Det av utredningsmannen på grundval av anförda synpunkter framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 4 § vattenlagen innebär, att paragrafen förses med ett nytt, andra stycke. I detta stycke föreskrives, att Konungen, om flera vattenrättsnämndemän erfordras utöver dem som skall utses enligt första stycket, skall bestämma deras antal. Vidare bör däri intas bestämmelser om val av sådana nämndemän och om tid för vilken de skall utses. Härutöver föreslås att paragrafen, i samband med införandet av det föreslagna nya stycket, underkastas en redaktionell jämkning. Sista punkten i paragrafens första stycke om skyldighet för domhavanden respektive stadsfullmäktiges ordförande att lämna vattenrättsdomaren underrättelse om valets utgång föreslås sålunda efter en mindre omarbetning bli placerad såsom ett särskilt stycke närmast efter det nya andra stycket.

Utredningsmannen har även framlagt förslag till kungörelse om antalet vattenrättsnämndemän. Kungörelsen är avsedd att utfärdas med stöd av 11 kap. 4 § andra stycket vattenlagen i dess föreslagna nya lydelse. Förslaget har avfattats med ledning av kungörelsen den 10 juli 1947 om antalet nämndemän i tingslag. Beträffande antalet vattenrättsnämndemän som skall utses för de tingslag, där antalet skall överstiga det i vattenlagen angivna, har i förslaget hänvisats till en särskild bilaga, vari tingslagen och nämndemansantalet förtecknats. I förslaget har härjämte intagits en erinran om att domhavande i tingslag, för vilket flera vattenrättsnämndemän än tidigare skall finnas utsedda, skall förordna om erforderliga fyllnadsval. Förslaget innebär att antalet nämndemän, som med gällande bestämmelser skall uppgå till 282 för hela riket, ökas med 21 till 303 för hela riket. Ökningen beror på att flera nämndemän utses för vissa i bilagan angivna tingslag inom Värmlands, Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Sålunda ökas antalet inom Värmlands län från 17 till 18, inom Kopparbergs län från 13 till 14, inom Västernorrlands län från 14 till 19, inom Jämtlands län från 9 till 10, inom Västerbottens län från 12 till 18 och inom Norrbottens län från 11 till 18.

Yttrandena

Under remissbehandlingen har utredningsmannens förslag till ändring av 11 kap. 4 § vattenlagen i sak genomgående tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Enligt *vattenöverdomstolen* har övertygande skäl andragits för genomförande av förslaget. *Vattenfallsstyrelsen* finner att förslaget är ägnat

att undanröja risken för knapphet å vattenrättsnämndemän, utan att dock därigenom utökningen göres så kraftig att deras ställning försvagas. Möjligheten att vid behov utan större tidsutdräkt ytterligare utöka antalet nämndemän anser styrelsen vara särskilt värdefull. På liknande sätt uttalar sig *kammarkollegiet*, som jämväl erinrar om att de speciella förhållandena på vattenrättsskipningens område — främst målens omfattning — medför att jäv mot nämndeman med ortskännedom föreligger oftare vid vattendomstol än vad fallet är vid de allmänna underrätterna. Vattenrättsnämndemännen är nämligen ej sällan såsom strandägare eller på annat sätt intressenter i förekommande mål. Kunskap om ortens förhållanden är emellertid av stor vikt för det rätta bedömandet av vattenmål. Härvidlag vill kammarkollegiet endast peka på de omfattande och betydelsefulla värderingsfrågorna, vid vilkas prövning nämndemännens praktiska erfarenhet är en stor tillgång för domstolen. Det är därför betydelsefullt att antalet vattenrättsnämndemän ej är så ringa att svårigheter möter när det gäller att tillföra domstolen ortskunniga, ojäviga nämndemän.

Länsstyrelsen i Norrbottens län framhåller att den inom länet redan påbörjade och planerade utbyggnaden av vattenkraften är synnerligen omfattande. Det för varje år alltmer stegrade elkraftsbehovet har medfört att flera företag aktualiserats tidigare än vad man från början räknat med. Med hänsyn härtill bör tillåtlighetsprövningen av företagen ske med så ringa tidsutdräkt som möjligt. Även för länsstyrelsen framstår därför behovet av ökat antal vattenrättsnämndemän såsom fullt naturligt.

Beträffande den av utredningsmannen föreslagna ökningen av antalet vattenrättsnämndemän i vissa län har under remissbehandlingen icke heller framförts någon erinran utom från *Norrbygdens vattendomstol*. Denna vattendomstol anför att behovet av vattenrättsnämndemän icke bör beräknas enbart med ledning av nämndemännens tjänstgöring under förfluten tid. Ökningen av antalet vattenrättsdomare vid *Norrbygdens vattendomstol* och den omständigheten, att avvecklingen av vissa arbetsuppgifter i *Indalsälvens vattensystem* numera i det närmaste slutförts, kommer att medföra en stark stegring av kravet på nämndemännens tjänstgöring inom domstolen. Enligt gällande bestämmelser finns i *Västerbottens län* 12 vattenrättsnämndemän och i *Norrbottens län* 11. Om antalet nämndemän i dessa län skulle ökas till 22 respektive 21 i stället för, såsom av utredningsmannen föreslagits, till 18 i vardera länet, skulle detta enligt vattendomstolens mening ingalunda komma att försvaga nämndemännens ställning. Så länge antalet vattenrättsnämndemän per län vida understiger antalet nämndemän inom varje domsaga inom länen, synes farhågorna för försvagning av vattenrättsnämndemännens ställning ogrundade. Vattendomstolen menar att det väl i och för sig icke har så stor betydelse om man på en gång bestämmer dessas antal till det som på längre sikt bedömes erforderligt eller nöjer sig med att under en övergångstid genomföra en mindre ökning, därvid man likväl öppnar möjlighet att utan tidsutdräkt genomföra den ytterligare ökning som senare kan visa sig påkallad. Även om man vid *Norrbygdens vattendomstol* åtmins-

tone tills vidare skulle kunna nöja sig med det förslag, som framlagts av utredningsmannen, synes det vattendomstolen likväl vara att föredraga att förstärkningen av vattenrättsnämndemännens antal nu göres något större.

Departementschefen

Sedan mitten av 1930-talet har arbetsbelastningen vid vattendomstolorna oavslåtligen ökats. Denna utveckling beror främst på den forcerade utbyggnad av landets vattenkrafttillgångar, som började under dessa år och som till följd av det successivt stegrade kraftbehovet allttjämt fortgår utan avmattning. Med anledning härav har vattendomstolsorganisationen tid efter annan förstärkts. Senast vid 1957 års riksdag har nya tjänster för bl. a. vattenrättsdomare och vattenrättsingenjörer inrättats vid Norrbygdens och Mellanbygdens vattendomstolar.

De berörda förstärkningarna av vattendomstolsorganisationen har emellertid icke inneburit att vattendomstolorna tillförts ett ökat antal vattenrättsnämndemän. Deras antal är i stort sett oförändrat sedan mitten av 1930-talet, då de nuvarande bestämmelserna därom i 11 kap. 4 § vattenlagen till sitt huvudsakliga innehåll tillkom. Bestämmelserna innebär att vattenrättsnämndemän skall väljas, två för varje tingslag som utgör en domsaga och en för varje annat tingslag. I valet deltagar även stad som lyder under landsrätt. För stad med egen jurisdiktion väljes en vattenrättsnämndeman. Av den utredning som nu verkställts framgår, att det sålunda fastställda antalet vattenrättsnämndemän icke är fullt tillräckligt. Särskilt i vissa delar av Norrland har bristen på vattenrättsnämndemän givit sig till känna. Jag anser därför att en ökning av antalet vattenrättsnämndemän bör komma till stånd.

Det förslag till ändrade bestämmelser om antalet vattenrättsnämndemän för vilket utredningsmannen stannat är utformat efter mönster av de i 1 kap. 5 § rättegångsbalken meddelade bestämmelserna om antalet nämndemän i häradsrätt. Det nuvarande, i 11 kap. 4 § första stycket vattenlagen angivna antalet vattenrättsnämndemän för varje tingslag eller domsaga samt stad med egen jurisdiktion lämnas sålunda oförändrat. I anslutning därtill föreskrives enligt förslaget i lagen att, om flera nämndemän erfordras, Konungen bestämmer deras antal. Förslaget, som under remissbehandlingen lämnats utan erinran, innebär även enligt min mening en lämplig lösning. Det tillgodoser de olika behov av ökat antal vattenrättsnämndemän som föreligger i skilda delar av landet utan att fördenskull lagtexten behöver tyngas med detaljregler. Det ytterligare antal vattenrättsnämndemän, som skall finnas enligt föreskrift i särskild administrativ författning, torde lämpligen böra fastställas i enlighet med utredningsmannens förslag därtill med den avvikelsen, att Norrbygdens vattendomstol tillföres något flera vattenrättsnämndemän än vad utredningsmannen förutsatt.

Utredningsmannens förslag till ändrad lydelse av 11 kap. 4 § vattenlagen torde få något jämkas i redaktionellt avseende. I första stycket av paragrafen i dess gällande lydelse torde sålunda ändring icke vara erforderlig. I ett

nytt andra stycke bör föreskrivas att, om för tingslag eller för stad erfordras flera vattenrättsnämndemän än i första stycket angivits, Konungen bestämmer deras antal. Beträffande sådana vattenrättsnämndemän blir föreskrifterna i första stycket om val av nämndeman, om valperioden och om skyldighet att lämna underrättelse om valets utgång tillämpliga utan att detta torde behöva särskilt angivas i lagen.

Lagändringen bör träda i kraft den 1 juli 1958.

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 4 § vattenlagen.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget, av den lydelse bilaga (*Bilaga A*)¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifalles av Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Olle Hellberg

¹ Denna bilaga, som frånsett bestämmelsen om ikraftträdandet är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utelämnats.

Vid den remitterade promemorian fogat förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 11 kap. 4 § vattenlagen

Härigenom förordnas, att 11 kap. 4 § vattenlagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

11 kap.

4 §.

Vattenrättsnämndemän utses för sex år, två för varje tingslag, som ensamt utgör en domsaga, samt en för varje annat tingslag. Därvid skall vad om sättet för utseende av ägodelningsnämndeman och om gottgörelse åt valman för inställelse vid val av sådan nämndeman är stadgat äga motsvarande tillämpning, dock att domhavanden föranstaltar om utseende av valmännen. I stad, som ej lyder under landsrätt, skall ock för tid, som nyss sagts, av stadsfullmäktige väljas en vattenrättsnämndeman. *Om valets utgång skall på landet domhavanden och i stad stadsfullmäktiges ordförande så snart ske kan meddela vattenrättsdomaren underrättelse.*

Vattenrättsnämndemän utses för sex år, två för varje tingslag, som ensamt utgör en domsaga, samt en för varje annat tingslag. Därvid skall vad om sättet för utseende av ägodelningsnämndeman och om gottgörelse åt valman för inställelse vid val av sådan nämndeman är stadgat äga motsvarande tillämpning, dock att domhavanden föranstaltar om utseende av valmännen. I stad, som ej lyder under landsrätt, skall ock för tid, som nyss sagts, av stadsfullmäktige väljas en vattenrättsnämndeman.

Erfordras flera vattenrättsnämndemän än ovan sagts, bestämmer Konungen deras antal. Om val av sådana nämndemän samt om tid för vilken de skola utses gälle vad i första stycket finnes stadgat.

Sedan val av vattenrättsnämndeman förrättats, skall så snart ske kan på landet domhavanden och i stad stadsfullmäktiges ordförande meddela vattenrättsdomaren underrättelse om valets utgång.

Har vattenrättsnämndeman — — — — äga rum.

Vad i rättegångsbalken — — — — som vattenrättsnämndeman.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1958.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 30 december 1957.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden WALIN,
SjÖWALL,
HAGBERGH,
regeringsrådet KLACKENBERG.

Enligt lagrådet den 28 december 1957 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 13 december 1957, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 11 kap. 4 § vattenlagen*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsrådet Sara Falk.

Lagrådet yttrade:

Då val av vattenrättsnämndemän lämpligen torde böra äga rum före sommaren 1958 och de nya nämndemännen måhända kunna behöva anlitas redan före den 1 juli, förordar lagrådet, att den föreslagna lagändringen får träda i kraft omedelbart efter utfärdandet.

Ur protokollet:

Clas Amilon

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 januari 1958.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Lindell, lagrådets den 30 december 1957 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 13 december 1957 remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 11 kap. 4 § vattenlagen*.

Efter redogörelse för lagrådets utlåtande hemställer föredraganden, att lagförslaget med den av lagrådet förordade ändringen beträffande ikraftträdandet måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Chr. af Winklerfelt